



Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (dešimtoji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. lapkričio 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendra žemės ūkio politika (BŽŪP) – Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) – Reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 – 40 straipsnis – 2007–2013 m. nacionalinė kaimo plėtros programa – Gyvūnų gerovės išmokos – Skaičiavimo klaidos – Nacionalinių valdžios institucijų atliekamas išmokų sumažinimas – Teisėtų lūkesčių apsaugos principas – Teisinio saugumo principas“

Byloje C-443/21

dėl *Curtea de Apel Pitești* (Piteščio apeliacinis teismas, Rumunija) 2021 m. liepos 5 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2021 m. liepos 19 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

SC Avicarvil Farms SRL

prieš

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale,

Agencia pentru Finanțarea Investițiilor Rurale,

Agencia de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA),

Agencia de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA) – Centrul Județean Vâlcea

TEISINGUMO TEISMAS (dešimtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininko pareigas einantis M. Ilešič, teisėjai I. Jarukaitis ir Z. Csehi (pranešėjas),

generalinis advokatas A. M. Collins,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *SC Avicarvil Farms SRL*, atstovaujamos *avocați* C. S. Strätulă ir O. Strätulă,

* Proceso kalba: rumunų.

- *Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale*, atstovaujamos A. I. Chesnoiu,
- Rumunijos vyriausybės, atstovaujamos L.-E. Bațașgoi ir E. Gane,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. Biolan ir A. Sauka,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013, p. 320; klaidų ištaisymas OL L 200, 2016, p. 140), 143 straipsnio, siejamo su SESV 310 straipsniu, 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL L 277, 2005, p. 1; klaidų ištaisymas OL L 206, 2012, p. 23), iš dalies pakeisto 2009 m. sausio 19 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 74/2009 (OL L 30, 2009, p. 100) (toliau – Reglamentas Nr. 1698/2005), 40 straipsnio 3 dalimi bei teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principais, išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *SC Avicarvil Farms SRL* (toliau – *Avicarvil Farms*), veikiančios kaip *Avicarvil SRL* teisių perėmėja, ginčą su *Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale* (Žemės ūkio ir kaimo plėtros ministerija, Rumunija), *Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale* (Kaimo investicijų finansavimo agentūra, Rumunija), *Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA)* (Mokėjimų ir intervencijų agentūra žemės ūkio srityje (APIA), Rumunija) ir *APIA – an Vâlcea* (APIA – Vilčos regiono centras, Rumunija; toliau – Vilčos APIA) dėl gyvūnų gerovės išmokų sumažinimo.

Sąjungos teisė

Reglamentas Nr. 1698/2005

- 3 Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnyje „Gyvūnų gerovės išmokos“ buvo nustatyta:
 - „1. Gyvūnų gerovės išmokos, numatytos 36 straipsnio a punkto v papunktyje, mokamos ūkininkams, savanoriškai prisiėmusiems gyvūnų gerovės įsipareigojimus.
 2. Gyvūnų gerovės išmokos mokamos tik už tuos įsipareigojimus, kurie apima daugiau nei atitinkami privalomi standartai, nustatyti pagal [2003 m. rugsėjo 29 d.] Reglamento (EB) Nr. 1782/2003[, nustatančio bendrąsias tiesioginės paramos schemų pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatančio tam tikras paramos schemas ūkininkams bei iš dalies keičiančio Reglamentus (EEB) Nr. 2019/93, (EB) Nr. 1452/2001, (EB) Nr. 1453/2001, (EB) Nr. 1454/2001,

(EB) Nr. 1868/94, (EB) Nr. 1251/1999, (EB) Nr. 1254/1999, (EB) Nr. 1673/2000, (EEB) Nr. 2358/71 ir (EB) Nr. 2529/2001 (OL L 270, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 40 t., p. 269),] 4 straipsnį ir III priedą, bei kiti atitinkami privalomi reikalavimai, nustatyti nacionalinės teisės aktuose ir apibrėžti programoje.

Paprastai šie įsipareigojimai prisiimami penkerių–septynerių metų laikotarpiui. Būtinais ir pagrįstais atvejais 90 straipsnio 2 dalyje nurodyta tvarka atskiroms įsipareigojimų rūšims nustatomas ilgesnis laikotarpis.

3. Išmokos mokamos kasmet ir jos padengia dėl prisiimtų įsipareigojimų atsirandančias papildomas išlaidas bei prarastas pajamas; jei būtina, jos taip pat gali padengti sandorių išlaidas.

Paramos dydis neviršija I pried[e] nustatytos didžiausios sumos.“

Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012

- 4 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių ir kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 (OL L 298, 2012, p. 1) 59 straipsnyje „Pasidalijamasis valdymas su valstybėmis narėmis“ buvo numatyta:

„1. Kai Komisija vykdo biudžetą pasidalijamojo valdymo būdu, biudžeto vykdymo užduotys pavedamos valstybėms narėms. Komisija ir valstybės narės laikosi patikimo finansų valdymo, skaidrumo ir nediskriminavimo principų <...>. Tuo tikslu Komisija ir valstybės narės vykdo savo atitinkamas kontrolės ir audito pareigas ir prisiima iš to išplaukiančią atsakomybę, nustatytą šiame reglamente. <...>

2. Valstybės narės, vykdydamos su biudžeto vykdymu susijusias užduotis, imasi visų reikalingų priemonių, įskaitant teisėkūros, reguliavimo ir administracines priemones, būtinų Sąjungos finansiniams interesams apsaugoti, visų pirma:

- a) užtikrina, kad biudžeto lėšomis finansuojami veiksmai būtų vykdomi tinkamai ir veiksmingai laikantis konkretiems sektoriams taikomų taisyklių ir šiuo tikslu paskiria pagal 3 dalį ir kontroliuoja įstaigas, atsakingas už Sąjungos lėšų valdymą ir kontrolę;

<...>“

- 5 Šis reglamentas nuo 2018 m. rugpjūčio 2 d. buvo panaikintas ir pakeistas 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES, bei panaikinamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 (OL L 193, 2018, p. 1), kurio 63 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a ir b punktai atitinka Reglamento Nr. 966/2012 59 straipsnio 1 dalį ir 2 straipsnio a punktą.

Reglamentas Nr. 1303/2013

- 6 Reglamento Nr. 1303/2013 1 straipsnyje „Dalykas“ nurodyta:

„Šiuo reglamentu nustatomos bendros taisyklės, taikomos Europos regioninės plėtros fondui (ERPF), Europos socialiniam fondui (ESF), Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondui (EJRŽF), kurių veiklos gairės pateiktos bendroje programoje (toliau – Europos struktūriniai ir investicijų (ESI) fondai). Jame taip pat išdėstomos nuostatos, kurios yra reikalingos siekiant užtikrinti ESI fondų veiksmingumą, koordinavimą tarpusavyje ir su kitomis Sąjungos priemonėmis. Bendros taisyklės, taikomos ESI fondams, pateikiamos Antrojoje dalyje.

Trečiojoje dalyje nustatomos bendrosios ERPF ir ESF (toliau – struktūriniai fondai) bei Sanglaudos fondo veiklą reglamentuojančios taisyklės, kuriose nustatomi struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo (toliau – fondai) uždaviniai, prioritetiniai tikslai ir organizacinė struktūra, taip pat kriterijai, kuriuos turi atitikti valstybės narės ir regionai, kad tenkintų fondų paramos reikalavimus, turimi finansiniai ištekliai ir jų paskirstymo kriterijai.

Ketvirtojoje dalyje nustatomos fondams ir EJRŽF taikomos valdymo ir kontrolės, finansų valdymo, sąskaitų ir finansinių pataisų bendrosios taisyklės.

<...>“

- 7 Reglamento Nr. 1303/2013 143 straipsnis „Valstybių narių atliekamos finansinės pataisos“ yra šio reglamento ketvirtojoje dalyje „Fondams ir EJRŽF taikomos bendrosios nuostatos“. Šio straipsnio 1 ir 2 dalys suformuluotos taip:

„1. Atsakomybė už pažeidimų tyrimą, reikiamas finansines pataisas ir lėšų susigrąžinimą visų pirma tenka valstybėms narėms. Sisteminio pažeidimo atveju valstybė narė atlieka visų veiksmų, kuriems pažeidimas galėjo turėti įtakos, tyrimą.

2. Valstybės narės atlieka reikiamas finansines pataisas, kurias reikia atlikti dėl veiksmuose arba veiksmų programose nustatytų pavienių ar sisteminių pažeidimų. Atliekant finansines pataisas panaikinamas visas veiksmui arba veiksmų programai skirtas viešasis įnašas arba jo dalis. Valstybė narė atsižvelgia į pažeidimų pobūdį, sunkumą ir fondų arba EJRŽF finansinius nuostolius ir taiko proporcingą pataisą. Finansinė pataisa įtraukiama į tų ataskaitinių metų, kuriais priimtas sprendimas dėl panaikinimo, sąskaitas.“

Reglamentas (ES) Nr. 1305/2013

- 8 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 (OL L 347, 2013, p. 487; klaidų ištaisymas OL L 130, 2016, p. 1), 33 straipsnio „Gyvūnų gerovė“ 3 dalyje numatyta:

„Išmokos skiriamos kasmet, jomis kompensuojamos visos dėl išpareigojimų ūkininkų patirtos papildomos išlaidos arba prarastos pajamos arba jų dalis. Jei būtina, jomis taip pat gali būti padengiamos sandorių išlaidos, siekiančios iki 20 % išmokos, sumokėtos už gyvūnų gerovės išpareigojimus.

Parama neviršija II priede nustatytos didžiausios galimos sumos.“

9 Šio reglamento 88 straipsnyje „Reglamentas [Nr. 1698/2005]“ nustatyta:

„Reglamentas [Nr. 1698/2005] panaikinamas.

Reglamentas [Nr. 1698/2005] ir toliau taikomas veiksams, įgyvendinamiems pagal programas, kurias Komisija pagal tą reglamentą patvirtino iki 2014 m. sausio 1 d.“

Reglamentas (ES) Nr. 1306/2013

10 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 352/78, (EB) Nr. 165/94, (EB) Nr. 2799/98, (EB) Nr. 814/2000, (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 485/2008 (OL L 347, 2013, p. 549), 3 straipsnyje „Žemės ūkio išlaidų finansavimo fondai“ numatyta:

„1. Siekiant pasiekti SESV apibrėžtus BŽŪP tikslus įvairios tos politikos priemonės, įskaitant kaimo plėtros priemones, finansuojamos iš:

a) Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF);

b) ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪKFP).

2. EŽŪGF ir EŽŪKFP <...> finansuojami iš Europos Sąjungos bendrojo biudžeto (toliau – Sąjungos biudžetas).“

11 Šio reglamento 5 straipsnyje „EŽŪKFP išlaidos“ nustatyta:

„EŽŪKFP pagal pasidalijamojo valdymo principą įgyvendina valstybės narės ir Sąjunga, o jo lėšomis finansuojamas Sąjungos finansinis įnašas remiant kaimo plėtros programas, skiriamas pagal Sąjungos teisę dėl paramos kaimo plėtrai.“

12 Šio reglamento 52 straipsnio „Atitikties patvirtinimas“ 1 dalyje nurodyta:

„Jei Komisija nustato, kad 4 straipsnio 1 dalyje ir 5 straipsnyje nurodytos patirtos išlaidos neatitinka Sąjungos teisės, o EŽŪKFP atveju – Reglamento [Nr. 1303/2013] 85 straipsnyje nurodytų taikytinų Sąjungos ir nacionalinės teisės nuostatų, ji priima įgyvendinimo aktus, kuriuose nustato atitinkamas sumas, kurioms neskiriamas Sąjungos finansavimas. <...>“

13 Reglamento Nr. 1306/2013 58 straipsnio „Sąjungos finansinių interesų apsauga“ 1 dalyje nurodyta:

„Įgyvendindamos BŽŪP valstybės narės priima visas būtinas teises, reguliavimo ir administracines nuostatas ir imasi visų kitų priemonių, būtinų veiksmingai Sąjungos finansinių interesų apsaugai užtikrinti, visų pirma:

a) [EŽŪGF ir EŽŪKFP] lėšomis finansuojamų veiksmų teisėtumui ir tvarkingumui tikrinti;

b) veiksmingai sukčiavimo prevencijai, vykdytinai visų pirma didesnės rizikos sektoriuose, kurios poveikis turi būti atgrasomas, užtikrinti, atsižvelgiant į išlaidas toms priemonėms ir jų naudą bei proporcingumą;

- c) užkirsti kelią pažeidimams ir sukčiavimo atvejams, jiems aptikti ir ištaisyti;
- d) veiksmingoms, atgrasomoms ir proporcingoms sankcijoms taikyti pagal Sąjungos teisę arba, jei tai neįmanoma, pagal nacionalinę teisę ir, prireikus, teisminiam procesui tuo tikslu pradėti;
- e) nepagrįstai išmokėtoms sumoms susigrąžinti su palūkanomis ir, prireikus, teisminiam procesui tuo tikslu pradėti.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 14 Priėmus 2008 m. liepos 16 d. Komisijos sprendimą C(2008) 3831 dėl Rumunijos 2007–2013 m. programavimo laikotarpio kaimo plėtros programos patvirtinimo (toliau – 2007–2013 m. NKPP), ši valstybė narė priėmė nuostatas dėl gyvūnų gerovės gerinimo. 2012 m. gegužės 25 d. Sprendimu C(2012) 3529 Komisija tos valstybės narės prašymu į 2007–2013 m. NKPP įtraukė paramos priemonę išmokomis, skirtomis ūkininkų, kurie savanoriškai ėmėsi įgyvendinti gyvūnų gerovės gerinimo standartus, prarastoms pajamoms ir papildomoms išlaidoms kompensuoti (toliau – 215 priemonė). Kiek tai susiję su naminiais paukščiais, taikant šią priemonę numatyta 14,29 EUR metinė išmoka už sutartinę ūkinį gyvūną (SŪG) kaip parama gyvūnų gerovei vežimo metu gerinti (toliau – parama vežimo sąlygoms gerinti) ir 29,49 EUR metinė išmoka už SŪG kaip parama nitritų ir nitratų kiekiui naudojamame vandenyje koreguoti (toliau – parama vandens kokybei gerinti).
- 15 2012 m. lapkričio 14 d. *Avicarvil* paprašė Vilčos APIA negrąžintinos paramos transporto sąlygoms ir vandens kokybei gerinti mainais už įsipareigojimą bent penkerius metus savo ūkiuose laikytis naminių paukščių gerovės priemonių.
- 16 2014 m. lapkričio 14 d. *Avicarvil* pateikė Vilčos APIA paraišką dėl negrąžintinos paramos išmokėjimo už laikotarpį nuo 2014 m. spalio 16 d. iki 2015 m. spalio 15 d., atitinkantį trečiuosius įsipareigojimo metus. 2015 m. vasario 10 d. *Avicarvil* pateikė Vilčos APIA dokumentą dėl šių trečiųjų metų pirmojo ketvirčio, kuriuo iš dalies atsiskaityta už 806 544,72 EUR sumą.
- 17 2015 m. vasario 16 d. *Avicarvil* informavo Vilčos APIA, kad perleido du paramos paraiškoje nurodytus ūkius *Avicarvil Farms*.
- 18 2015 m. gegužės 18 ir 29 d. Europos Audito Rūmai Rumunijoje atliko audito vizitą; jo metu buvo nustatyta klaidų, dėl kurių pagal 215 priemonę išmokėta per didelė parama.
- 19 Dėl šių klaidų ir siekdama sumažinti nepagrįstai išmokamų sumų riziką Žemės ūkio ir kaimo plėtros ministerija 2016 m. sausio 20 d. raštu pasiūlė atlikti dalinius mokėjimus, apskaičiuojamus remiantis laikinomis sumomis, sumažintomis iki 3,92 EUR už SŪG vežimo sąlygų gerinimo paramą ir iki 10,91 EUR už SŪG vandens gerinimo paramą.
- 20 Vadovaudamasi šiuo raštu Vilčos APIA dviem 2016 m. vasario 25 d. ir 2016 m. kovo 2 d. sprendimais sumažino *Avicarvil Farms* mokėtiną sumą už trečiuosius įsipareigojimo metus iki 4 175 442,65 Rumunijos lėjų (RON) (maždaug 844 700 EUR).

- 21 Kadangi *Avicarvil Farms* administracinis skundas dėl šių sprendimų buvo atmestas, jį *Tribunalul Vâlcea* (Vilčos apygardos teismas, Rumunija) pareiškė ieškinį, kuriuo, be kita ko, prašė panaikinti tuos sprendimus bei šį sprendimą dėl atmetimo ir priteisti atlyginti žalą, lygią skirtumui tarp, kaip jį pati mano, jai mokėtinos sumos ir jai faktiškai skirtos sumos, t. y. 1 285 221,42 RON (maždaug 286 700 EUR).
- 22 2019 m. vasario 15 d. sprendimu *Tribunalul Vâlcea* (Vilčos apygardos teismas) atmetė *Avicarvil Farms* ieškinį.
- 23 Tas teismas konstatavo, kad 2007–2013 m. NKPP nustatytos paramos normos buvo beveik tris kartus didesnės už *Avicarvil Farms* patirtas išlaidas ir prarastas pajamas siekiant laikytis gyvūnų gerovės srityje priimto išsipareigojimo. Be to, jis nusprendė, kad šios klaidos ištaisymas nepažeidžia *Avicarvil Farms* teisėtų lūkesčių. Jis priminė, kad teisėtų lūkesčių apsaugos principu negali būti remiamasi pažeidžiant aiškią Sąjungos teisės nuostatą ir kad nacionalinės valdžios institucijos elgesys ūkio subjektams negali sukurti teisėtų lūkesčių naudotis Sąjungos teisei prieštaraujanti tvarka. Šiuo aspektu tas teismas konstatavo, kad Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnio nuostatos, susijusios su gyvūnų gerovės išmokomis, yra labai aiškios.
- 24 *Avicarvil Farms* dėl to teismo sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl pirmosios instancijos teismo pasirinkto sprendimo varianto suderinamumo su Sąjungos teise. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, be kita ko, kyla klausimas, ar Rumunijos valdžios institucijos, dar prieš priimant 2018 m. birželio 13 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimą (ES) 2018/873 dėl valstybių narių patirtų tam tikrų išlaidų nefinansavimo Europos Sąjungos lėšomis iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) (OL L 152, 2018, p. 29), teisėtai sumažino 2007–2013 m. NKPP numatytas išmokas, kuriomis remdamasis paramos gavėjas penkerius metus išsipareigojo patirti tam tikrų išlaidų, įskaitant išlaidas, susijusias su parama vežimo sąlygoms gerinti ir su parama vandens kokybei gerinti.
- 25 Šiomis aplinkybėmis *Curtea de Apel Pitești* (Piteščio apeliacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar pagal Reglamento Nr. 1303/2013 143 straipsnį, siejamą su SESV 310 straipsniu (patikimo finansų valdymo principas) ir Reglamento (EB) Nr. 1698/2005 40 straipsnio 3 dalimi (pakartota Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 33 straipsnio 3 dalyje), atsižvelgiant į teisėtų lūkesčių apsaugos principą ir teisinio saugumo principą, draudžiama tokia nacionalinių institucijų, dalyvavusių įgyvendinant negražinamą finansinės paramos priemonę, administracinė praktika, kai, Europos Audito Rūmams nustačius apskaičiavimo klaidą, jos išleido aktus, kuriuose nurodoma sumažinti 2012 m. gegužės 25 d. Europos Komisijos sprendimu C(2012) 3529 pagal [2007–2013 m. NKPP] skirtos finansinės paramos sumą, kol bus priimtas naujas Europos Komisijos sprendimas, pagal kurį nebus finansuojamos papildomas išlaidas viršijančios sumos ir skaičiavimo klaidų nulemti pajamų praradimai dėl priimtų išsipareigojimų?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 26 Iš pradžių reikia pažymėti, pirma, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl Rumunijos valdžios institucijų sprendimo sumažinti tam tikras EŽŪFKP lėšomis finansuotas išmokas už priemones, kurių imtasi siekiant pagerinti gyvūnų gerovę

įgyvendinant 2007–2013 m. NKPP, suderinamumo su Sąjungos teise, be kita ko, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1303/2013 143 straipsnį. Iš šio reglamento 1 straipsnio trečios pastraipos matyti, kad šio reglamento ketvirtojoje dalyje, kurioje yra šis 143 straipsnis, nustatytos ERPF, ESF, Sanglaudos fondui ir EJŖŽF taikomos valdymo ir kontrolės, finansų valdymo, sąskaitų ir finansinių pataisų bendrosios taisyklės. Taigi minėto reglamento 143 straipsnis netaikomas EŽŪFKP. Darytina išvada, kad šios nuostatos išaiškinimas nėra svarbus sprendžiant ginčą pagrindinėje byloje.

- 27 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnio 3 dalį, kuri nuo 2014 m. sausio 1 d. buvo panaikinta Reglamentu Nr. 1305/2013. Tačiau iš Reglamento Nr. 1305/2013 88 straipsnio matyti, kad Reglamentas Nr. 1698/2005 toliau taikomas veiksams, įgyvendinamiems pagal programas, kurias Komisija pagal tą reglamentą patvirtino iki 2014 m. sausio 1 d.
- 28 Nagrinėjamu atveju iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad gyvūnų gerovės išipareigojimai, už kuriuos buvo išmokėta pagrindinėje byloje ginčijama parama, buvo priimti 2012 m. pagal 215 priemonę, kuri į 2007–2013 m. NKPP buvo įtraukta po to, kai buvo priimtas 2012 m. gegužės 25 d. Komisijos sprendimas dėl patvirtinimo. Todėl sprendžiant ginčą pagrindinėje byloje taikytinas Reglamentas Nr. 1698/2005.
- 29 Be to, reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją jam gali tekti atsižvelgti į Sąjungos teisės normas, kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nebuvo nurodęs savo klausime (2022 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *J. Sch. Omnibusunternehmen ir K. Reisen*, C-416/21, EU:C:2022:689, 28 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Reglamento Nr. 1306/2013 58 straipsnis konkrečiai susijęs su Sąjungos finansinių interesų apsauga finansuojant BŽŪP, o šio straipsnio 1 dalyje konkrečiai išvardytos tam tikros valstybių narių pareigos šioje srityje.
- 30 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnio 3 dalis ir Reglamento Nr. 1306/2013 58 straipsnio 1 dalis, siejamos su SESV 310 straipsnio 5 dalimi, bei teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama nacionalinėms valdžios institucijoms, dalyvaujančioms įgyvendinant negražintinos finansinės paramos priemonę, Audito Rūmams nustačius apskaičiavimo klaidą, nuspręsti sumažinti pagal Komisijos patvirtintą 2007–2013 m. NKPP suteiktos finansinės paramos sumą, nelaukiant, kol Komisija priims sprendimą Sąjungos lėšomis nefinansuoti dėl šios apskaičiavimo klaidos susidariusių sumų.
- 31 Pagal Reglamento Nr. 1306/2013 3 straipsnio 1 dalies b punktą, siekiant BŽŪP tikslų, įvairios šios politikos priemonės, įskaitant kaimo plėtros priemones, be kita ko, finansuojamos iš EŽŪFKP. Šio reglamento 5 straipsnyje numatyta, kad EŽŪFKP veiklą pagal pasidalijamąjį valdymą įgyvendina valstybės narės ir Sąjunga.
- 32 Reglamento Nr. 966/2012 59 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta, kad kai Komisija vykdo biudžetą taikydama pasidalijamąjį valdymą, su biudžeto vykdymu susijusios užduotys deleguojamos valstybėms narėms, ir jos ir Komisija, be kita ko, privalo laikytis patikimo finansų valdymo principo ir vykdyti atitinkamas kontrolės ir audito pareigas. Pagal šio 59 straipsnio 2 dalį, įgyvendindamos su biudžeto vykdymu susijusias užduotis, valstybės narės imasi visų būtinų

priemonių, įskaitant teisėkūros, reguliavimo ir administracines priemones, Sąjungos finansiniams interesams apsaugoti, visų pirma užtikrindamos, kad biudžeto lėšomis finansuojami veiksmai būtų įgyvendinami tinkamai ir pagal taikytinas konkrečioms sektoriams skirtas taisykles.

- 33 Šiuo aspektu Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad Komisija, jei nustato, kad išlaidos patirtos nesilaikant Sąjungos teisės, priimtų įgyvendinimo aktus, kuriais nustatomos sumos, kurioms neskiriamas Sąjungos finansavimas. Be to, pagal to paties reglamento 58 straipsnio 1 dalį įgyvendindamos BŽŪP valstybės narės priima visas būtinas teises, reguliavimo ir administracines nuostatas ir imasi visų kitų priemonių, būtinų veiksmingai Sąjungos finansinių interesų apsaugai užtikrinti, visų pirma siekiant ištaisyti pažeidimus ir susigrąžinti nepagrįstai išmokėtas sumas.
- 34 Šiomis nuostatomis įgyvendinamas patikimo finansų valdymo principas, kaip antai įtvirtintas SESV 310 straipsnio 5 dalyje, pagal kurį, siekdamas užtikrinti, kad biudžeto asignavimai būtų naudojami pagal šį principą, valstybės narės bendradarbiauja su Sąjunga.
- 35 Tačiau reikia konstatuoti, jog šiose nuostatose nereikalaujama, kad valstybės narės, prieš susigrąžindamos nepagrįstai išmokėtas sumas, lauktų, kol Komisija priims sprendimą Sąjungos lėšomis nefinansuoti dėl apskaičiavimo klaidos susidariusių sumų. Be to, tokią pareigą būtų sunku suderinti su Sąjungos finansinių interesų apsaugos užduotimis, kurios Reglamento Nr. 966/2012 59 straipsniu pavestos valstybėms narėms, kai Sąjungos biudžetas vykdomas taikant pasidalijamąjį valdymą, arba su Reglamento Nr. 1306/2013 58 straipsnio 1 dalyje joms nustatytomis pareigomis.
- 36 Šiuo aspektu reikia priminti, kad valstybės narės naudojimasis diskrecija vertinti, ar reikia reikalauti grąžinti netinkamai ar neteisėtai suteiktas Sąjungos lėšas, yra nesuderinamas su BŽŪP srityje nacionalinių institucijų turima pareiga susigrąžinti netinkamai ar neteisėtai išmokėtas lėšas (2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse*, C-516/16, EU:C:2017:1011, 68 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 37 Tai nurodžius, taip pat reikia priminti, kad, nesant Sąjungos nuostatų, ginčus dėl pagal Sąjungos teisę netinkamai išmokėtų sumų grąžinimo turi nagrinėti nacionaliniai teismai pagal savo nacionalinę teisę, nepažeisdami Sąjungos teisės apribojimų (2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse*, C-516/16, EU:C:2017:1011, 96 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 38 Šiuo aspektu iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad, kai valstybės narės imasi priemonių, kuriomis įgyvendina Sąjungos teisę, jos privalo laikytis bendrųjų šios teisės principų, tarp kurių, be kita ko, yra teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai (2016 m. gegužės 26 d. Sprendimo *Județul Neamț ir Județul Bacău*, C-260/14 ir C-261/14, EU:C:2016:360, 54 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 39 Kalbant apie teisėtų lūkesčių apsaugos principą, reikia priminti, kad teisė remtis šiuo principu taikoma kiekvienam asmeniui, kuriam nacionalinė administracinė institucija sukėlė pagrįstų lūkesčių, suteikdama konkrečių garantijų (2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Ministru kabinet*, C-120/17, EU:C:2018:638, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 40 Šiuo aspektu reikia patikrinti, ar atitinkamos administracinės institucijos veiksmai atitinkamam teisės subjektui sukėlė pagrįstų lūkesčių, ir, jei taip, nustatyti šių lūkesčių teisėtumą (2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Ministru kabinets*, C-120/17, EU:C:2018:638, 51 punktą ir nurodyta jurisprudencija).
- 41 Tačiau iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad teisėtų lūkesčių apsaugos principu negali būti remiamasi pažeidžiant aiškią Sąjungos teisės nuostatą, o už Sąjungos teisės taikymą atsakingos nacionalinės institucijos elgesys, prieštaraujantis šiai teisei, teisės subjektams negali sukurti teisėtų lūkesčių naudotis Sąjungos teisei prieštaraujancia tvarka (2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Ministru kabinets*, C-120/17, EU:C:2018:638, 52 punktą ir nurodyta jurisprudencija).
- 42 Nagrinėjamu atveju Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnio 3 dalyje nustatytos taisyklės dėl išmokų, kurios turi būti kasmet skiriamos ūkininkams siekiant kompensuoti dėl prisiimtų gyvūnų gerovės išpareigojimų patirtas visas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas ar jų dalį. Šioje nuostatoje aiškiai numatyta, kad „[i]šmokos mokamos kasmet ir jos padengia dėl prisiimtų išpareigojimų atsirandančias papildomas išlaidas bei prarastas pajamas [ir,] jei būtina, <...> taip pat gali padengti sandorių išlaidas“.
- 43 Kaip matyti iš prejudicinio klausimo formuluotės, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad kompensacijos permokos buvimas yra įrodytas. Iš tiesų dėl klaidų – jas vėliau nustatė Audito Rūmai – apskaičiuojant kompensacines išmokas, susijusias su pagalba pagal 215 priemonę dėl naminių paukščių, šios išmokos iš pradžių buvo nustatytos didesnės, nei būtina dėl 215 priemonės įgyvendinimo prarastoms pajamoms ir patirtoms papildomoms išlaidoms kompensuoti, ir taip buvo pažeistas Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnio 3 dalis. Siekdama ištaisyti šią kompensacijos permoką, Vilčos APIA sumažino 2007–2013 m. NKPP iš pradžių nustatytas sumas.
- 44 Kadangi šios sumos buvo nustatytos nesilaikant Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnio 3 dalies, Rumunijos valdžios institucijos negalėjo *Avicarvil Farms*, neatsižvelgdamos į šios sąžiningumą, sukelti teisėtų lūkesčių, kad ji bus traktuojama priešingai, nei nustatyta Sąjungos teisėje (pagal analogiją žr. 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:407, 53–56 punktus ir 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse*, C-516/16, EU:C:2017:1011, 70–74 punktus).
- 45 Šio vertinimo negali paneigti aplinkybė, kad ieškovės teisinė pirmtakė *Avicarvil* iš pradžių išpareigojo laikytis konkrečių reikalavimų mažiausiai penkerius metus, kad gautų pagalbą pagal 215 priemonę (pagal analogiją žr. 1988 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Krücken*, 316/86, EU:C:1988:201, 22–24 punktus ir 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:407, 56 punktą).
- 46 Kalbant apie teisinio saugumo principą, reikia priminti, jog pagal jį reikalaujama, kad teisės normos būtų aiškios ir tikslios ir kad jų taikymas būtų nuspėjamas teisės subjektams, kad suinteresuotieji asmenys galėtų tiksliai žinoti jiems atitinkamuose teisės aktuose nustatytų pareigų turinį, kad jie galėtų aiškiai žinoti savo teises bei pareigas ir imtis atitinkamų veiksmų (šiuo klausimu žr. 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Teglgaard ir Fløjstrupgård*, C-239/17, EU:C:2018:597, 52 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2022 m. vasario 16 d. Sprendimo *Lenkija / Parlamentas ir Taryba*, C-157/21, EU:C:2022:98, 319 punktą).

- 47 Kaip matyti iš šio sprendimo 42 punkto, Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnio 3 dalies formuluotė yra nedviprasmiška, nes joje aiškiai ir tiksliai nurodytos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos, kurias siekiama padengti šiame 40 straipsnyje numatytais gyvūnų gerovės išmokomis. Taigi reikia konstatuoti, jog pagal teisinio saugumo principą nacionalinėms valdžios institucijoms, kaip antai pagrindinėje byloje aptariamoms Rumunijos valdžios institucijoms, nedraudžiama, Audito Rūmams nustačius apskaičiavimo klaidas, dėl kurių susidarė šių išlaidų ir prarastų pajamų kompensacijos permoka, priimti aktų, kuriais įpareigojama pakeisti remiantis šia nuostata pagal 2007–2013 m. NKPP suteiktos finansinės paramos sumą, net jei Komisija dar nėra priėmusi sprendimo Sąjungos lėšomis nefinansuoti tas išlaidas ir prarastas pajamas viršijančių sumų, susidariusių dėl šių apskaičiavimo klaidų.
- 48 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnio 3 dalis bei Reglamento Nr. 1306/2013 58 straipsnio 1 dalis, siejamos su SESV 310 straipsnio 5 dalimi, ir teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nacionalinėms valdžios institucijoms, dalyvaujančioms įgyvendinant negražintinos finansinės paramos priemonę, nedraudžiama, Audito Rūmams nustačius apskaičiavimo klaidą, priimti aktų, kuriais įpareigojama pakeisti pagal Komisijos patvirtintą 2007–2013 m. NKPP suteiktos finansinės paramos sumą, nelaukiant, kol Komisija priims sprendimą Sąjungos lėšomis nefinansuoti dėl šios apskaičiavimo klaidos susidariusių sumų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 49 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (dešimtoji kolegija) nusprendžia:

2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai, iš dalies pakeisto 2009 m. sausio 19 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 74/2009, 40 straipsnio 3 dalis bei 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 352/78, (EB) Nr. 165/94, (EB) Nr. 2799/98, (EB) Nr. 814/2000, (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 485/2008, 58 straipsnio 1 dalis, siejamos su SESV 310 straipsnio 5 dalimi, ir teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principai

turi būti aiškinami taip:

pagal juos nacionalinėms valdžios institucijoms, dalyvaujančioms įgyvendinant negražintinos finansinės paramos priemonę, nedraudžiama, Europos Audito Rūmams nustačius apskaičiavimo klaidą, priimti aktų, kuriais įpareigojama pakeisti pagal Komisijos patvirtintą Rumunijos 2007–2013 m. programavimo laikotarpio Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) kaimo plėtros programą suteiktos finansinės paramos sumą, nelaukiant, kol Europos Komisija priims sprendimą Sąjungos lėšomis nefinansuoti dėl šios apskaičiavimo klaidos susidariusių sumų.

Parašai.